

20.12.2018

EOAK/6505/2017

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Mikko Eteläpää

TIETOPYYNNÖN TOTEUTTAMINEN

1 KANTELU

Kantelija arvosteli viranomaisten menettelyä tietopyyntönsä toteuttamisessa.

Kantelijan mukaan hän ei saanut oikeaa tietoa 25.9.2017 keskusrikospoliisin kirjaamoon sähköpostitse lähettämäänsä tietopyyntöön, joka koski esitutkinta-asiaa 2400/R/540/13.

Kantelijan arvostelu kohdistui keskusrikospoliisiin ja poliisirikosten tutkinnanjohtajana toimineeseen kihlakunnansyyttäjä A:han.

Asian käsittelyssä on kantelijan mukaan viivytelty, annettu väärää tietoa ja jätetty antamatta valituskelpoinen päätös.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin rikostarkastaja B:n ja tutkintasihteeri C:n selvitykset, keskusrikospoliisin ja Poliisihallituksen lausunnot sekä kihlakunnansyyttäjä A:n selvitys sekä Valtakunnansyyttäjänviraston lausunto.

Kantelija antoi näihin vastineensa.

3 RATKAISU

3.1

Tapahtumatietoja

Kantelija lähetti 25.9.2017 klo 14:58 keskusrikospoliisiin kirjaamoon sähköpostiviestin:

"Hei
tiedustelin mahdollista esitutkintapöytäkirjojen tilausta varten, onko tutkinnassa 2400/R/138/14 valmistunut lisätutkintapöytäkirjoja Li33:n jälkeen ja mitkä.

Lisäksi tiedustelin, mitä pöytäkirjoja asiassa 2400/R/540/13 on eli onko siinä myös lisätutkintapöytäkirjoja ja onko ne kaikki tulleet julkiseks/milloin ovat tulleet julkiseksi.

Esittäisin yksilöidymmän tilauksen em pöytäkirjoista, kunhan tiedän, mitä niiden osia olisi saatavilla."

Tutkintasihteeri C vastasi 28.9.2017 klo 8:49:

"Viimeisin esitutkintapöytäkirjaan 2400/R/138/14 valmistunut julkinen lisätutkintapöytäkirja on Li37. Tutkintailmoituksessa 2400/R/540/13 ei ole esitutkintapöytäkirjaa."

Kantelija lähetti tutkintasihteerille C:lle sähköpostiviestin 29.9.2017 klo 11:00:

"Hei

pyytäisin vielä myös tietoa rikosilmoitusnumeroista/listausta tutkintailmoituksista, joita on käynnistynyt tutkintailmoituksesta 2400/R/540/13, jos kerran em ilmoituksesta itsestään ei ole esitutkintapöytäkirjaa."

Kantelija lähetti keskusrikospoliisiin kirjaamoon sähköpostiviestin 10.10.2017 klo 12.24:

"Tietopyyntö/Aarnio-vyyhti

Hei

Pyydän tietoa, mitä tutkintailmoituksia/rikosilmoitusnumeroita on kirjattu/alkanut/irrotettu omiksi ilmoitusnumeroikseen tutkintailmoituksesta 2400/R/540/13. Olen aiemmin saanut vastauksen, ettei numerolla 2400/R/540/13 ole saatavilla lainkaan esitutkintapöytäkirjaa.

(Olen jättänyt aiemmin tämän saman tietopyynnön 29.9.2017 tutkintasihteerille esitutkintapöytäkirjan tilauksen ohessa, mutta en ole saanut mitään vastausta, joten vahvistan, että 29.9.2017 sähköpostilla jättämäni tietopyyntö on edelleen voimassa)"

Tutkintasihteerille C lähetti kantelijalle sähköpostiviestin 16.10.2017 klo 13:14:

"Hei

Tutkintailmoituksesta 2400/R/540/13 on irroitettu ns. Trevoc-haaraksi 2400/R/188/14 ja ns. Tynnyri-haaraksi 2400/R/138/14.

Mikäli haluatte lisätietoja ottakaa yhteyttä tutkinnanjohtaja kihlakunnansyyttäjä [A:n nimi ja sähköpostiosoite poistettu].

Kantelija lähetti 18.10.2017 klo 15:06 sähköpostiviestin kihlakunnansyyttäjä A:lle ja keskusrikospoliisiin kirjaamoon:

"Tietopyyntö/Aarnio-vyyhti 2400/R/540/13 (sittemmin 2400/R/138/14 ja muut)

Hei

pyydän tietoa, mitä tutkintailmoituksia/rikosilmoituksia on kirjattu/alkanut/irrotettu omiksi ilmoitusnumeroikseen tutkintailmoituksesta 2400/R/540/13. Olen aiemmin saanut vastauksen, ettei numerolla 2400/R/540/13 ole saatavilla lainkaan esitutkintapöytäkirjaa.

Tietopyyntöni on ollut nyt vireillä 25.9.2017 asti eli jo kolme viikkoa, mikä on pitkä aika asiaan nähden, joten pyytäisin asiassa ripeää vastausta. Valitettavasti en ole tähän mennessä saanut asiaan liittyvää vastausta. Pyysin KRP:ltä 25.9.2017 tietopyynnöllä sähköpostitse tietoa, onko asiassa 2400/R/540/13 saatavilla esitutkintapöytäkirjaa. Kun sain tutkintasihteeriltä vastauksen, ettei ole, vastasin kyseiseen viestiin 29.9.2017 tätä viestiä vastaavalla tietopyynnöllä. Vasta reilut kaksi viikkoa myöhemmin minulle vastattiin alla näkyvällä viestillä, että tutkintailmoituksesta 2400/R/540/13 on irrotettu Trevoc- ja tynnyrihaarat. Varmasti kaikki tiesimme, että nuo päähaarat olivat jo toimittajien tiedossa, eikä tietopyyntöni tarkoita sitä, vaan pyydän edelleen saada tutkintailmoitusnot/rikosilmoitusnot, joita asiakokonaisuuteen 2400/R/540/13 (sittemmin 2400/R/138/14) liittyy. Koska kyse on poliisin tietojärjestelmän rikosilmoitusnumeroista, osoitan muistutuksen tietopyynnöstä KRP:lle (yksikkötunnus 2400) sekä aiemmin saamani viestin johdosta (viesti alla) myös tutkinnanjohtaja [A:n nimi poistettu], joka tosin tietääkseni on vain osassa asiakokonaisuutta tutkinnanjohtajana (poliisirikosasiat).

Vaikka tietopyyntöäni ei tarvitse perustella, totean, että toimittajan työtä jouhevoittaa käyttää aineistotilauksissaan oikeita diaarinumeroita. Tiedämme, että yllä mainituista päähaaroista on jaettu tutkintapöytäkirjoja mm. useaan osaan Putin-vuotoon, Kuopion haaraan, [nimi poistettu] ilmoitusasioihin jne. Kokonaisuuteen liittyvät rikosilmoitusnumerot ovat vaivattomasti löydettävissä ja luovutettavissa poliisin tietojärjestelmästä, joten pyydän saada niitä journalistista käyttötarkoitusta varten."

Kihlakunnansyyttäjä A lähetti 19.10.2017 klo 9:29 kantelijalle ja Keskusrikospoliisiin sähköpostiviestin:

"Sinulle on vastattu parhaan mukaan sitä mitä olet kysynyt. Ns. Trevoc- ja tynnyrituomioista näet ne rikosilmoitusnumerot mitä siellä on käsitelty.

Käsitykseni mukaan poliisiasiantietojärjestelmää ei valitettavasti käyttötarkoitussidonnaisuuden saa käyttää tuollaisiin tiedonhakuihin. Asiakirjat, joita luovutetaan ovat arkistossa ja siellä tutustuttavana tarpeen mukaan.

Saat asiasta varmasti tarkemman vastauksen keskusrikospoliisista."

Rikostarkastaja B keskusrikospoliisin oikeusyksiköstä lähetti 25.10.2017 klo 9:30 kantelijalle sähköpostiviestin:

"Olette lähettänyt Keskusrikospoliisin kirjaamoon tietopyynnöksi otsikoidun viestin. Viittaa tutkinnanjohtaja [A:n nimi poistettu] vastaukseen ja totean, että tutkinnanjohtajalla on toimivalta päättää esitutkintaa koskevien tietojen luovuttamisesta."

Tämä jälkeen kantelija teki kantelun eikä asia ole käytettävissä olevien tietojen perusteella edennyt tästä.

3.2

Saadut selvitykset

Poliisi

Tutkintasihteeri C kertoo välittäneensä kantelijalta 29.9.2017 saamansa sähköpostiviestin edelleen juttukokonaisuuden tutkinnanjohtajalle A:lle vastattavaksi, koska tutkinnanjohtaja päättää esitutkintaa koskevien tietojen luovuttamisesta. Kantelijan 10.10.2017 lähettämään sähköpostiviestiin C kertoo vastanneensa 16.10.2017 juttukokonaisuuden tutkinnanjohtajalta saamiensa ohjeiden mukaisesti.

Rikostarkastaja B kertoo, että kantelijan 10.10.2017 lähettämä tietopyynnöksi otsikoitu sähköposti otettiin Keskusrikospoliisin oikeusyksikössä käsiteltäväksi tutkintasihteeri C:n vastattua kantelijan aikaisempiin pyyntöihin.

Tietopyyntö oli rikostarkastaja B:n mukaan tavoittanut myös Aarnio-juttukokonaisuuden tutkinnanjohtaja, kihlakunnansyyttäjä A:n, jolloin hänen kanssaan käydyn keskustelun myötä B:llä oli käsitys sitä, että hän vastaa viimeisimpään kantelijan tietopyyntöön.

Kun kantelija oli lähettänyt tietopyyntönsä myös Keskusrikospoliisin kirjaamoon, päätyi B varmuuden vuoksi vastaamaan hänelle sen jälkeen, kun A oli oman vastauksensa lähettänyt.

B totesi, että viranomaisen oli jo täyttänyt vastausvelvollisuutensa kantelijaa kohtaan, mistä hän vastausviestillään halusi varmistua, koska kantelija oli lähettänyt tietopyyntönsä myös Keskusrikospoliisiin. Kun tietopyyntö kohdistui Aarnio-rikoskokonaisuuteen, katsoi B, että toimivaltainen virkamies vastaamaan tietopyyntöön olisi A.

Keskusrikospoliisi katsoo viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (JulkL) 14 §:n 2 momenttiin ja esitutkintalain 11 luvun 7 §:n 4 momenttiin viitaten, että asiassa on Keskusrikospoliisissa menetelty asianmukaisesti.

Poliisihallitus katsoo, että kantelukirjelmän ja saadun selvityksen perusteella kantelijan ensimmäinen 25.9.2017 lähettämä tietopyyntö on ollut luonteeltaan tiedustelu, jonka tarkoituksena on ollut saada yksilöityä asiakirjoja, joihin voisi myöhemmin kohdistaa varsinaisen asiakirjapyyntö. Tähän tietopyyntöön tutkintasihteerin C on saadun selvityksen perusteella 28.9.2017 vastannut totuudenmukaisesti, asiallisesti ja ajallaan.

Ottaen huomioon erityisesti asiaan 2400/R/540/13 liittyvän juttukokonaisuuden laajuus Poliisihallitus katsoo asian siirtämisen juttukokonaisuuden tutkinnanjohtajan ratkaistavaksi olleen perusteltua. Esitutkintalain 11 luvun 7 §:n 4 momentin mukainen tutkinnanjohtajan oikeus tiedottaa esitutkinnasta koskee erityisesti keskeneräistä esitutkintaa. Tietyissä tilanteissa myös jo päättyntä esitutkintaa koskevan tietopyynnön siirtäminen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 luvun 15 §:n 1 momentin perusteella syyttäjätutkinnanjohtajan ratkaistavaksi voi olla perusteltua. Kyseisen lainkohdan esitöiden (HE 30/1998 vp, s. 72) mukaan muun muassa salassapidon ulottuvuuden määrittely saattaa edellyttää sellaista erityisasiantuntemusta, joka on asian käsittelystä kokonaisuudessaan vastaavalla viranomaisella.

Kantelukirjelmän ja saadun selvityksen perusteella asian siirrosta ei ole kuitenkaan ilmoitettu kantelijalle hallintolain 4 luvun 21 §:n edellyttämällä tavalla. Kyseisen lainkohdan esitöihin (HE 72/2002 vp) viitaten Poliisihallitus korostaa edellä mainitun kaltaisissa tilanteissa ilmoittamisen olevan tarpeen ennen kaikkea tietopyynnön lähettäjän oikeusturvan kannalta, jotta tämä osaa tarvittaessa olla yhteydessä oikeaan tahoon.

Kantelijan uusittua saman tietopyyntönsä keskusrikospoliisille 10.10.2017 tutkintasihteerin C on vastannut hänelle tutkinnanjohtolta saamiensa ohjeiden mukaisesti 16.10.2017. Kantelija ei ole kuitenkaan ollut tietoinen aiemman 29.9.2017 lähettämänsä tietopyynnön siirrosta, joten sikäli, kun kyseisen tietopyynnön ja hänen 16.10.2017 saamansa vastauksen välillä on kulunut aikaa yli kaksi viikkoa, Poliisihallitus katsoo, ettei vastauksen antaminen ole tapahtunut viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 luvun 14 §:n 4 momentin mukaisesti. Poliisihallitus kiinnittää huomiota viranomaisen velvollisuuteen järjestää asiakirjapyyntöjen käsittely siten, että asiakirjapyyntöihin kyetään vastaamaan edellä mainitun lainkohdan edellyttämien tavoin. Lisäksi Poliisihallitus toteaa, että lainkohdassa asetettu kahden viikon määräaika on ainoastaan enimmäisaika, jonka asiakirjapyyntöjen käsittely voi kestää.

Poliisihallitus katsoo, että tutkintasihteerin C ja rikostarkastajan B ovat antaneet kantelijalle hänen pyytämänsä tiedot, joten kyse ei ole ollut asiasta, jossa olisi tullut toimia viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 luvun 14 §:n 3 momentin mukaisesti.

Syyttäjä

Kihlakunnansyyttäjä A kertoo selvityksessään, että kantelijalle on annettu asianmukaisesti kaikki se tieto, mikä on ollut tiedossa ja annettavissa. A:n mukaan tieto on ollut oikeaa ja se on annettu viivyttämättä. Lopullisen valituskelpoisen päätöksen antaminen ei ole kuulunut A:lle eikä asiassa ole edes tullut antaa valituskelpoista päätöstä.

A kertoo, että kantelijan pyynnöt 29.9.2017 ja 10.10.2017 on osoitettu Keskusrikospoliisille; pyyntö 18.10.2017 on osoitettu sekä Keskusrikospoliisille että hänelle. A kertoo avustaneensa Keskusrikospoliisia 10.10.2017 tietopyyntöön vastaamisessa ja vastanneensa hänelle osoitettuun tietopyyntöön 19.10.2017. Tämän jälkeen A ei ole kuullut asiasta.

A:n käsityksen mukaan asiaa ei ole koskaan varsinaisesti siirretty hänen käsiteltäväkseen. Kysymyksessä ei A:n mukaan ole ollut asiakirjatilaus, vaan tietopyyntö mahdollisia tulevia tilauksia varten.

Pyynnöt 10.10.2017 ja 18.10.2017 ovat A:n mukaan olleet epämääräisiä ja niihin on ollut vaikea vastata. Esimerkiksi pyynnössä käytetty ilmaisu "Aarnio-vyyhti" on A:n mukaan hänen selvityksessään kertomin tavoin tulkittavissa monella eri tavalla.

A kertoo vastauksessaan 19.10.2017 koettaneensa kertoa kantelijalle, että ns. Trevoc- ja tynnyrioikeudenkäyntien tuomioissa – jotka A:n käsityksen mukaan olivat kantelijalla – on syyttäjän syytteiden teonkuvauksissa kunkin kohdalla ilmoitettu se rikosilmoitusnumero, joka asiaa koskee. Tästä oli saatavissa tieto kaikista rikosilmoitusnumeroista. Syyttämättäjäätämispäätösten rikosilmoitusnumerot olisi saanut pyytämällä Valtakunnansyyttäjänvirastosta päätökset, joihin asiaan liittyvä rikosilmoitusnumero on kirjattu.

Valtakunnansyyttäjänvirasto katsoo lausunnossaan, että siltä osin kuin tietopyynnot on osoitettu nimenomaan keskusrikospoliisille, on sillä ollut vastuu vastata niihin. Vaikka A on ollut useassa poliisirikosasiassa tutkinnanjohtajana, on kokonaisuudessa ollut Valtakunnansyyttäjänviraston käsityksen mukaan muitakin tutkinnanjohtajia ja lisäksi keskusrikospoliisi vastaa 2400-alkuisia ilmoitusnumeroita koskevien esitutkintapöytäkirjojen arkistoinnista.

Valtakunnansyyttäjänviraston näkemyksen mukaan oikea menettelytapa esitutkintavaiheessa olevia poliisirikosasioita koskevien tietopyyntöjen kohdalla on se, että tietopyynnön vastaanottaja (eli tässä tapauksessa keskusrikospoliisi) tiedustelee tutkinnanjohtajalta, mitä tietoja asiasta voidaan antaa. Vastuu tietopyyntöön vastaamisesta on kuitenkin keskusrikospoliisilla. Jos taas tietopyyntö koskee sellaisia esitutkintoja, jotka ovat päättyneet, tulisi keskusrikospoliisin arkistoina viranomaisena voida vastata kyselyyn ilman tutkinnanjohtajan konsultointiakin.

Valtakunnansyyttäjän mukaan on jäänyt epäselväksi, onko A:ta pyydetty asiassa vastaamaan 29.9.2017 tehtyyn tietopyyntöön, onko häneltä pyydetty apua tietopyyntöön vastaamisessa vai onko tietopyyntö pelkästään välitetty hänelle. Tutkintasihteerin C:n ja A:n välisen kirjeenvaihdon sisältö on jäänyt epäselväksi. A ei selvityksensä mukaan ole mieltänyt, että pyyntöön vastaaminen olisi siirretty hänelle.

Valtakunnansyyttäjänviraston mukaan kyseessä ei ole ollut asiakirjapyyntö, vaan tietopyyntö mahdollista myöhempää asiakirjapyyntöä varten eikä asiaan sovelleta JulkL 15 §:ää. Vastuu pyyntöön vastaamisesta on joka tapauksessa ollut keskusrikospoliisilla, koska pyyntö on osoitettu sille ja koska se on ollut arkistoiva viranomainen.

Valtakunnansyyttäjänviraston mukaan 10.10.2017 ja 18.10.2017 pyyntöihin on vastattu asianmukaisesti ottaen huomioon niiden tulkinnanvaraisuus.

Selvityksen perusteella kysymyksessä ei Valtakunnansyyttäjänviraston mukaan ole ollut asiakirjapyyntö, johon sovellettaisiin JulkL:n 14 §:n mukaista menettelyä silloin, kun asiakirjan antamisesta kieltäydään.

3.3

Oikeusohjeita

JulKL 9 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen.

JulKL 13 §:n 1 momentin mukaan pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Tiedon pyytäjää on diaarin ja muiden hakemistojen avulla avustettava yksilöimään asiakirja, josta hän

haluaa tiedon. Tiedon pyytäjän ei tarvitse selvittää henkilöllisyyttään eikä perustella pyyntöään, ellei tämä ole tarpeen viranomaiselle säädetyn harkintavallan käyttämiseksi tai sen selvittämiseksi, onko pyytäjällä oikeus saada tieto asiakirjan sisällöstä.

JulKL 14 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on, jollei 15 §:n 3 momentissa tai muualla laissa toisin säädetä. Pykälän 2 momentin mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilöstöön kuuluva, jolle viranomainen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu.

JulKL 14 §:n 3 momentin mukaan, jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on:

- 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy;
- 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi;
- 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä
- 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

JulKL 14 §:n 4 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettu asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

JulKL 15 §:n 1 momentin mukaan, jos viranomaiselta pyydetään asiakirjaa, jonka toinen viranomainen on laatinut tai joka kuuluu toisen viranomaisen käsiteltävänä olevaan asiaan, viranomainen voi siirtää tiedonsaantia koskevan asian sen viranomaisen ratkaistavaksi, joka on laatinut asiakirjan tai jonka käsiteltäväksi asia kokonaisuudessaan kuuluu.

JulKL 18 §:ssä säädetään hyvästä tiedonhallintatavasta:

Viranomaisen tulee hyvän tiedonhallintatavan luomiseksi ja toteuttamiseksi huolehtia asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen asianmukaisesta saatavuudesta, käytettävyydestä ja suojaamisesta sekä eheydestä ja muusta tietojen laatuun vaikuttavista tekijöistä sekä tässä tarkoituksessa erityisesti:

- 1) pitää luetteloa käsiteltäviksi annetuista ja otetuista sekä ratkaistuista ja käsitellyistä asioista tai muutoin huolehtia siitä, että sen julkiset asiakirjat ovat vaivattomasti löydettävissä;
- 2) laatia ja pitää saatavilla kuvaukset pitämistään tietojärjestelmistä sekä niistä saatavissa olevista julkisista tiedoista, jollei tiedon antaminen ole vastoin 24 §:n tai muun lain säännöksiä;
- 3) selvittää tietojärjestelmien käyttöönottoa sekä hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä uudistuksia valmisteltaessa suunniteltujen toimenpiteiden vaikutus asiakirjojen julkisuuteen, salassapitoon ja suojaan sekä tietojen laatuun samoin kuin ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin tietoon liittyvien oikeuksien ja tiedon laadun turvaamiseksi sekä asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen suojan järjestämiseksi;
- 4) suunnitella ja toteuttaa asiakirja- ja tietohallintonsa samoin kuin ylläpitämänsä tietojärjestelmät ja tietojenkäsittelyt niin, että asiakirjojen julkisuus voidaan vaivattomasti toteuttaa ja että asiakirjat ja tietojärjestelmät sekä niihin sisältyvät tiedot arkistoidaan tai hävitetään asianmukaisesti ja että asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen suoja, eheys ja laatu turvataan asianmukaisin menettelytavooin ja tietoturvallisuusjärjestelyin ottaen huomioon tietojen merkitys ja käyttötarkoitus sekä asiakirjoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvat uhkatekijät ja tietoturvallisuustoimenpiteistä aiheutuvat kustannukset;
- 5) huolehtia siitä, että sen palveluksessa olevilla on tarvittava tieto käsiteltävien asiakirjojen julkisuudesta sekä tietojen antamisesta ja käsittelyssä sekä niiden ja asiakirjojen ja tietojärjestelmien suojaamisesta noudatettavista menettelyistä, tietoturvallisuusjärjestelyistä ja tehtävänjaosta, samoin kuin siitä, että hyvän tiedonhallintavan toteuttamiseksi annettujen säännösten, määräysten ja ohjeiden noudattamista valvotaan.

Esitutkintalain 11 luvun 7 §:n 4 momentin mukaan oikeus antaa tietoja esitutkinnasta julkisuuteen on tutkinnanjohtajalla ja hänen esimiehillään sekä heidän määräämällään muulla virkamiehellä. Oikeus tietojen antamiseen on myös syyttäjällä esitutkinnan päättymisen jälkeen.

Hallintolain 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkaalleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta.

Hallintolain 10 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaati-
massa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä.

Hallintolain 21 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen, jolle on erehdyksestä toimitettu asiakirja sen toimivaltaan kuulumattoman asian käsittelemiseksi, on viipymättä siirrettävä asiakirja toimivaltaiseksi katsomalleen viranomaiselle. Siirrosta on ilmoitettava asiakirjan lähettäjälle.

Hallintolain 54 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian käsittelyn kuluessa ilmoituksen, kutsun tai muun asian käsittelyyn vaikuttavan asiakirjan tiedoksiantamisesta.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

3.4

Kannanotto

Asiakirjapyyntöjen käsittely

Kantelija on ensimmäisessä viestissään 25.9.2017 tiedustellut ”mahdollista esitutkintapöytäkirjojen tilausta varten” lisätutkintapöytäkirjoja ja ”mitä pöytäkirjoja asiassa on” sekä ilmoittanut esittävänsä ”yksilöidynnän tilauksen em. pöytäkirjoista, kunhan tiedän, mitä niiden osia olisi saatavilla”. Tähän viestiin tutkintasihteeri C on vastannut 28.9.2017. Asiassa ei ole tullut ilmi sellaista, mikä antaisi minulle tältä osin aihetta toimenpiteisiin.

Kantelija lähetti 29.9.2017 tutkintasihteeri C:lle viestin, jossa hän tiedusteli ”tietoa rikosilmoitusnumeroista/listausta tutkintailmoituksista, joita on käynnistynyt tutkintailmoituksesta 2400/R/540/13”.

Tämän viestin tutkintasihteeri C kertoo välittäneensä ”edelleen juttukokonaisuuden tutkinnanjohtajalle [A:n nimi poistettu] vastattavaksi, koska tutkinnanjohtaja päättää esitutkintaa koskevien tietojen luovuttamisesta”.

Saadun selvityksen perusteella tutkintasihteeri C olisi tietopyynnön välittäessään tarkoittanut siirtää asian käsittelyn toiselle viranomaiselle eli syyttäjälaitokseen kuuluvalla poliisirikosten tutkinnanjohtaja A:lle. Epäselväksi on jäänyt, milloin hän on viestin välittänyt ja mitä hän on esimerkiksi lähetteessä A:lle ilmoittanut. Siirrosta ei ole ilmoitettu kantelijalle eikä A kertomansa mukaan ole mieltänyt, että asiaa olisi varsinaisesti siirretty hänen käsiteltäväkseen.

Käytettävissäni olevan aineiston perusteella A on vastannut 19.10.2017 kantelijalle saatuaan tältä tietopyynnön 18.10.2017. Tässä A on viitannut ns. Trevoc- ja tynnyrituomioihin, joista A:n mukaan ilmenee ne rikosilmoitusnumerot, joita kantelijan tietopyynnössä mahdollisesti tarkoitetaan. Tällä A kertoo pyrkiensä yrittäneen tuoda kantelijalle esille, miten hän saisi asiaan liittyvien rikosilmoitusten/esitutkintapöytäkirjojen numerot ja voisi harkintansa mukaan tehdä asiakirjatilauksen.

Menettelyn arviointi

Saadun selvityksen ja käytettävissäni olevan aineiston perusteella asiaan osallisilla virkamiehillä on ollut ristiriitaiset käsitykset siitä, kenen on tullut kantelijan 29.9.2017 tekemä tietopyyntö toteuttaa. Pyyntön alun perin saanut keskusrikospoliisin tutkintasihteeri C on tarkoittanut siirtää tietopyyntöön vastaamisen kihlakunnansyyttäjä A:n toteuttavaksi. A ei taas ensivaiheessa ole mieltänyt, että kysymyksessä olisi ollut JulkL 15 §:n mukainen asian siirtäminen.

Kun tutkintasihteeri C:n tietopyynnön siirroksi tarkoittamasta viestin välittämisestä ei ole ilmoitettu kantelijalle, on kantelija jäänyt epätietoiseksi asian tilasta eikä ole siten välittömästi voinut olla yhteydessä A:han esimerkiksi selvittääkseen tietopyynnön tilaa.

Epäselväksi on jäänyt, onko tutkintasihteeri C tietopyynnön välittäessään ilmaissut A:lle, että kysymys on JulkL 15 §:n mukaisesta siirrosta. Se, että A ei kertomansa mukaan ole mieltänyt asiaa siirroksi, viittaa mielestäni siihen, että C:n tarkoitus ei ole välittynyt A:lle.

Toisaalta näyttää siltä, että saatuaan C:n välittämän pyynnön A ei ole ollut yhteydessä C:hen selvittääkseen tämän tarkoitusta.

Käsitykseni mukaan edellä olevasta epätietoisuudesta on johtunut, että kantelijan 29.9.2017 tekemään tietopyyntöön ei ole reagoitu ja kantelija on joutunut tiedustelemaan asiaa uudestaan 10.10.2017 lähettämällään sähköpostilla.

A on selvityksessään pitänyt pyyntöä 10.10.2017 sekä 18.10.2017 kantelijalta suoraan saamaansa tietopyyntöä epämääräisenä ja vaikeasti vastattavana.

JulkL 13 §:n mukaan pyyntö saada asiakirja tai tieto sen sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomaisen voi selvittää, mitä asiakirjaa tai tietoa pyyntö koskee. Pyyntö on siis tehtävä mahdollisimman selkeästi ja riittävän yksiselitteisesti. Toisaalta JulkL 13 § velvoittaa viranomaisen avustamaan tiedon pyytäjää esimerkiksi erilaisten asiakirjarekisterien ja hakemistojen avulla, mikäli hän ei ole yksilöinyt tai ei pysty riittävästi yksilöimään haluamaansa asiakirjaa tai tietoa.

A on pyrkinyt selvittämään tulkinnanvaraisena pitämänsä tietopyynnön tarkempaa sisältöä kertomalla kantelijalle, että hänen tarkoittamiensa esitutkintojen rikosilmoitusnumerot on saatavissa A:n mainitsemista tuomioista ja sen perusteella voi tilata haluamansa esitutkintapöytäkirjat.

Totean, että tiedot on A:n kertomalla tavalla ollut saatavissa niiltä osin, kuin tutkituissa asioissa on nostettu syytteitä. Sen sijaan mahdollisesti syyttämättä jätettyjen ja esitutkinnassa päättyneiden asioiden esitutkintapöytäkirjojen rikosilmoitusnumeroita ei tuomioista saa selville.

Rikostarkastaja B puolestaan on kantelijalle 25.10.2017 lähettämässään viestissä viitannut A:n 19.10.2017 kantelijalle antamaan vastaukseen ja todennut, että "tutkinnanjohtajalla on toimivalta päättää esitutkintaa koskevien tietojen luovuttamisesta". Toisaalta A taas oli mainitussa

viestissään todennut kantelijalle, että ”Saat asiasta varmasti tarkemman vastauksen keskusrikospoliisista”.

Mielestäni hallintolain neuvonta- ja palveluvelvollisuuden mukainen velvoite olisi edellyttänyt sekä tutkintasihteerin C:ltä ja rikostarkastajan B:ltä että kihlakunnansyyttäjä A:lta aktiivisempaa toimintaa ja keskinäistä yhteydenpitoa sen selvittämiseksi, mistä on kysymys ja kenen asiassa on tarkoituksenmukaisinta toimia ja kenellä on tieto siitä, mitä esitutkintapöytäkirjoja asiakokonaisuuteen liittyen on laadittu. Nyt tietopyynnön asianmukaisessa käsittelyssä oli epäonnistuttu.

Kiinnitän erityisesti huomiota ensinnäkin siihen, että jos tietopyyntö siirretään toiselle viranomaiselle, siitä on tehtävä nimenomainen julkisuuslain 15 §:n mukainen päätös siirtämisestä ja siirrostä on ilmoitettava tietopyynnön esittäjälle.

Toiseksi, jos tietopyyntö on osoitettu kahdelle viranomaiselle (kuten tässä tapauksessa kantelijan 18.10.2017 tekemä pyyntö), kumpikin viranomaisella on velvollinen huolehtimaan tietopyynnön käsittelystä. Tällaisessa tilanteessa on tarkoituksenmukaista, että viranomaiset sopivat keskenään siitä, kumpi viranomaisella vastaa ja toinen viranomaisella siirtää saamansa tietopyynnön sille.

Tässä asiassa ei ole toimittu edellä kerrotuin tavoin ja sekä keskusrikospoliisille että tutkintajohtajalle on jäänyt epäselväksi, kumpi viranomaisella tiedon antamisesta päättää julkisuuslain 14 §:n mukaisesti. Tämän johdosta asiassa ei ole toimittu julkisuuslain 14 §:ssä säädetyin tavoin eikä siinä säädetyssä määräajassa.

Kiinnitän yleisesti huomiota myös siihen, että kussakin viranomaisessa tulee olla selkeästi määrättyinä tai ohjeistettuna, ketkä viranomaisen henkilöstöön kuuluvat huolehtivat julkisuuslain 14 §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti ns. ensivaiheen päätöksenteosta, kenen toimivaltaan kuuluu viranomaisen valituskelpoisen ratkaisun tekeminen ja kuka voi päättää tietopyynnön siirtämisestä toiselle viranomaiselle.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.4 esittämäni käsitykset tutkintasihteerin C:n, rikostarkastajan B ja kihlakunnansyyttäjä A:n tietoon. Kiinnitän myös yleisesti keskusrikospoliisin ja Poliisihallituksen sekä Valtakunnansyyttäjänviraston huomiota edellä esittämiini seikkoihin.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennökset tästä päätöksestäni kaikille edellä mainituille.